

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

**Josef Tetínek (1808-1845),
„Třebíčská“ jitřní mše a její vývoj v průběhu dějin**

bakalářská práce

Brno 2021

Vedoucí práce: MgA. Eduard Tomašík, Ph.D.

Vypracoval: Jiří Hlaváček

Bibliografický záznam

HLAVÁČEK, Jiří. *Josef Tetínek (1808-1845), „Třebíčská“ jitřní mše a její vývoj v průběhu dějin*. Brno, 2021. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce MgA. Eduard Tomašík, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce *Josef Tetínek (1808-1845), „Třebíčská“ jitřní mše a její vývoj v průběhu dějin* pojednává o historii díla v kontextu města Třebíče a jeho farností. Cílem práce je shromáždit informace o autorovi, vzniku mše, jejich editacích, prepisech a způsobech provedení za dobu její existence. Součástí je i nově vytvořená urtextová kompilace nalezených partů ve formě partitury a prepis původního varhanního partu.

Annotation

The bachelor thesis *Josef Tetínek (1808-1845), “Třebíčská” Morning Mass and its Development throughout History* discusses the history of composition in the context of the city of Třebíč and its parishes. The aim of this thesis is to gather information about the author, about the creation of the mass, its editing, transcriptions and methods of interpretations during the time of its existence. There is also a newly created urtext compilation of found parts in the form of complete score and transcription of the original organ part.

Klíčová slova

partitura, mše, Jejkov, Kostel sv. Martina v Třebíči, Josef Tetínek

Key words

score, mass, Jejkov, Church of st. Martin in Třebíč, Josef Tetínek

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně s použitím zdrojů v ní uvedených. Práce je zpracovaná v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně .....

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval MgA. Eduardu Tomašíkovi, Ph.D. za cenné rady, vstřícnost a věcné připomínky při konzultacích práce. Dále bych chtěl také poděkovat Jaroslavu Paikovi a Františku Ignáci Dolíhalovi za vypůjčení notového materiálu a neobyčejnou ochotu poskytnout veškeré informace k vypracování této práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Stručné dějiny Třebíče	7
2 Stručná historie hudebního života v Třebíči	9
3 Josef Tetínek	11
4 Stav bádání o „Třebíčské“ jitřní mši	12
5 Vznik mše a její autorství	13
5.1 Václav Mýtný a <i>Valašská mše</i>	13
5.2 František Xaver Dušek a <i>Misa del operetta Bohemica de Nativitate</i>	14
5.3 Vincenc Mašek a <i>Eja, vos pasturculi</i>	15
5.4 Josef Tetínek a <i>Třebíčská jitřní mše</i>	16
6 Forma <i>Třebíčské jitřní mše</i>	20
6.1 <i>Kyrie</i>	20
6.2 <i>Gloria</i>	21
6.3 <i>Graduale</i>	21
6.4 <i>Credo</i>	22
6.5 <i>Offertorium</i>	22
6.6 <i>Sanctus</i>	23
6.7 <i>Benedictus</i>	24
6.8 <i>Agnus</i>	24
6.9 <i>Dona</i>	24
7 Pozdější vývoj mše	26
7.1 Vývoj mše v kapucínském klášteře Třebíč – Jejkov	27
7.2 Vývoj mše v kostele sv. Martina	32
8 Jakub Jan Ryba ve spojitosti s <i>Třebíčskou jitřní mší</i>	35
Závěr	37
Resumé.....	38
Summary	38
Seznam použitých zdrojů	39
Seznam obrázků	42
Seznam tabulek	42
Seznam příloh.....	43

Úvod

„*Třebíčská*“ *jitřní mše* je jedno z nejvýznamnějších děl tohoto města. Jelikož jsem se zde narodil a část svého dětství jsem působil jakožto amatérský muzikant s občasným hraním v tamějších farnostech, je mi toto téma velice blízké.

Tato mše byla v Třebíči určena zpočátku pro farnost Jejkov, záhy se však rozšířila i na ostatní kůry ve městě a od té doby byla hojně interpretována, naposledy o Vánocích v roce 2017. Originální nejstarší verze mše se už nenachází na třebíčských kůrech, zde se objevují pouze přepisy jednotlivých partů, jenž se od této verze liší kvůli různým úpravám, kterými mše za svou historii prošla. Vzhledem k faktu, že se navíc na každé z farností vyvíjela po svém, vzniklo množství opisů, ve kterých může být problematické se zorientovat. V důsledku toho bylo i částečně zapomenuto autorství Josefa Tetínka a skladba začala být přisuzována J. J. Rybovi.

Tato bakalářská práce se bude věnovat bližším podrobnostem vzniku mše, jejímu autorovi a osobnostem, jejichž jména jsou alespoň zčásti spojená s „*Třebíčskou*“ *jitřní mší*, tedy editory, přepisovači i sbormistry, pod jejichž taktovkami byla mše v Třebíči prováděna. Dále bude rozebrána její úzká spojitost s již zmiňovaným českým kantorem – Jakubem Šimonem Janem Rybou. Součástí je i srovnání nalezených verzí, a to původní verze z roku 1845 a pozdějších opisů z Kostela Proměnění Páně v Třebíči-Jejkově a Kostela sv. Martina v Třebíči způsobem poukázání na všechny odlišnosti mezi těmito verzemi v historickém kontextu.

Vzhledem k tomu, že orchestrální partitura jako taková neexistuje u žádné z verzí, pro náhled a snadnější orientaci ve skladbě bylo součástí této práce sestavení partitury z nalezených partů. Tato partitura je přiložena v příloze. K jejímu vyhotovení byl použit software Avid Sibelius.

1 Stručné dějiny Třebíče

Třebíč leží v Českomoravské vrchovině a je druhým největším městem kraje Vysočina. Historie Třebíče je bohatá, její počátky se datují až do roku 1277, kdy nedaleko benediktinského kláštera založeného už v roce 1101 vyměřil jistý lokátor Heřman parcely pro měšťanské domy kolem břehů řeky Jihlavy. Klášter byl později přebudován na pevnost s románsko-gotickou bazilikou sv. Prokopa, která se dnes řadí na seznam světového dědictví UNESCO¹. Na vyvýšeném místě byly navíc položeny základy pro další trebičský chrám, který byl zasvěcen svatému Martinovi.²

Do 14. století Třebíč prosperovala jako obchodní středisko, zejména díky své výhodné pozici mezi Brnem a Vídní a částečně i privilegii Karla IV. ve formě povýšení jejích práv na úroveň královského města Znojma. Začátkem 15. století zde byla navíc vystavěna nemocnice, ale stejně jako po celé zemi se i v Třebíči začaly objevovat náboženské nepokoje v důsledku upálení Jana Husa a města se zmocnili stoupenci Jana Žižky, kteří zde pobývali minimálně do roku 1430. V této době se město ocitlo v hospodářské krizi, ta vyvrcholila roku 1468, kdy byla Třebíč téměř zničena při válkách mezi Jiřím z Poděbrad a Matyášem Korvínem v tzv. bitvě o Třebíč.³ Zpustošené město pak bylo po téměř jedno desetiletí zcela opuštěno.

V šestnáctém století Třebíč zastupovala roli města spíše poddanského. Král Vladislav navíc zastavil zboží trebičského kláštera Vilémovi z Pernštejna. Rod Pernštejnů pak roku 1556 získal trebičské panství do dědičného držení a svým schválením literátského bratrstva významně přispěl ke kulturnímu rozvoji města. Přední zájem tohoto bratrstva byl postaven na sborovém zpěvu na vysoké umělecké úrovni. Jednalo se především o zpěv latinských liturgických skladeb v katolickém kostele sv. Martina.⁴

Od roku 1679 se v Třebíči začal rozmáhat řád kapucínů, což mělo za následek, i přes spory se svatomartinskou farností, výstavbu kostela a kláštera v městské části Třebíč-Jejkov.⁵

Během 18. století museli trebičští občané čelit výpalnému od pruských husarů, drancování armádou krále Bedřicha Velikého a následně Sasů. Výsledkem byl hladomor,

---

¹ HEŘMANOVÁ, Tereza. *Historie Kůru farního kostela sv. Martina v Třebíči*. Praha, 2006, s. 8-14.

² Tamtéž

³ FIŠER, Rudolf, Eva NOVÁČKOVÁ a Jiří UHLÍŘ. *Třebíč*. Vyd. 2, 2004., s. 54-56.

⁴ HEŘMANOVÁ, Tereza. *Historie Kůru farního kostela sv. Martina v Třebíči*. Praha, 2006, s. 8-14.

⁵ Tamtéž

který podpořily napoleonské války a zajišťování obživy pro tisíce francouzských a bavorských vojáků. V roce 1822 navíc vypukl požár, při kterém téměř celé město vyhořelo. O 25 let později následoval další požár, kterému podlehl i kapucínský klášter s knihovnou, kostel byl ale ušetřen. Sled těchto nešťastných událostí nechal Třebíč až do poloviny 19. století chudou a zpustošenou.

Polovina 19. století však pro Třebíč znamenala i velký rozmach průmyslu. Vznikaly první manufaktury, a to obuvnické, koželužské a jirchářské. Roku 1871 byl vybudován Národní dům pro divadelní představení, kulturu zajišťovala místní Měšťanská beseda. Téhož roku bylo navíc založeno zdejší gymnázium (pozdější absolventi byli např. Jakub Deml, Vítězslav Nezval, Bohumír Šmeral).

Po první světové válce, která zapříčinila zhoršení ekonomické situace města, převzala místní obuvnický průmysl zlínská firma Baťa. Přímým důsledkem byl nárůst počtu obyvatelstva a rozmach strojírenské výroby, např. výroba limonád ZON, která zde trvá dodnes.

Během druhé světové války se Třebíč soustředila na válečné dodávky, což zapříčinilo všeobecný útlum kultury a sportovních či občanských aktivit. Chráněná kultura zde však díky socialismu nebyla příliš podporována ani po válce.

V 70. letech 20. století se opět masivně navýšil počet obyvatel po vybudování jaderné elektrárny v nedalekých Dukovanech. V letech 1972–2000 se Třebíč rozmohla z 23 tisíc obyvatel na téměř 40 tisíc.⁶

Roku 2005 zde bylo otevřeno Divadlo Pasáž, které bylo plánováno už od 80. let minulého století. Nyní slouží jako hlavní kulturní budova města.

---

⁶ HEŘMANOVÁ, Tereza. *Historie Kůru farního kostela sv. Martina v Třebíči*. Praha, 2006, s. 8-14.

2 Stručná historie hudebního života v Třebíči

Hudební vývoj na Třebíčsku nejspíše započnul v benediktinském klášteře z roku 1101, poblíž kterého byla později Třebíč založena. Lze předpokládat, že benediktini hudbu pěstovali v nemalé míře, přestože se žádný notový materiál nedochoval, jelikož velká část graduálů, žaltářů a antifonářů v 16. a 17. století posloužila jako přebaly účetních knih třebíčského děkanství. Nejstarším dochovaným pozůstatkem je žaltář z roku 1472, vyhotovený na objednávku pro bratra Freytaga.⁷

V době, kdy se v českých zemích začal rozšiřovat barokní styl, byl třebíčský kulturní život poháněn literátským bratrstvem. Nový generálbasový sloh však způsobil stagnaci tohoto spolku, jehož náplní byly staré zpěvy, a zapříčinil tak potlačení jejich hudby v městských farnostech.⁸

Počátkem 17. století se díky rozvoji instrumentální hudby začínají objevovat osobnosti jako varhaník Kostela sv. Martina Pavel Čapek nebo jeho nástupce Mikuláš Ondřej Míča, příslušník rodu Míčů z nedalekých Jaroměřic nad Rokytnou. Všech jeho pět synů se narodilo v Třebíči a nejvýznamnější František Václav Míča, kapelník Questenberské kapely a autor oper, byl v Kostele sv. Martina 5. září 1694 pokřtěn.⁹

Na počátku 18. století děkan Martin J. Matlocius zorganizoval tzv. bratrstvo sv. Anny, jakožto náhradu za prakticky zaniklé literátské bratrstvo. Spolek se taktéž soustředil na duchovní zpěv a v čele stáli kantoři Jiřík Ptáčovský a Kristián Netolička. Veškeré třebíčské hudební dění v baroku se odehrávalo pouze v Kostele sv. Martina, jelikož nově postavený klášterní kostel na Jejkově sloužil pouze kapucínským mnichům a Bazilika sv. Prokopa procházela v tomto období opravami, po kterých sloužila jako zámecký kostel pouze k potřebám panstva.¹⁰

Při nástupu klasicismu a posléze i romantismu nejvýznamněji figuruje mezi třebíčskými osobnostmi rod Strnišťů. Prvním z rodu, kdo se usídlil v Třebíči, byl Jan Pavel. Od roku 1819 působil na městské škole a dále jako ředitel svatomartinského kůru, na který přivezl (zřejmě po otci) velké množství notového materiálu, který pečlivě prepisoval. Jeho syn Jindřich Josef starší, taktéž učitel, dokonce přispěl několika vlastními chrámovými

⁷ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 2.

⁸ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 12.

⁹ HEŘMANOVÁ, Tereza. *Historie Kůru farního kostela sv. Martina v Třebíči*. Praha, 2006, s. 21-27.

¹⁰ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 30.

skladbami. V rodinné učitelské tradici pokračoval Jindřich Josef mladší, který v Třebíči začal učit roku 1883. Při svých pedagogických studiích hudby v Praze se spřátelil s Vítězslavem Novákem, který ho v Třebíči často navštěvoval a jehož prostřednictvím byl seznámen s Antonínem Dvořákem. Věnoval se na rozdíl od otce spíše sborové činnosti a jeho jediným uveřejněným dílem byl mužský čtyřhlasý sbor *Zdař Bůh počestnému řemeslu*.¹¹

Chránová hudba se později začala rozvíjet i v kostelu na Jejkově. Mezi nejvýznamnější osobnosti se řadí kantor Josef Tetínek a Josef Tobiášek a z přelomu 19. a 20. století sbormistři smíšeného pěveckého sboru Vesna – František Procházka a Josef Blahovec.¹²

---

¹¹ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 122–123.

¹² Tamtéž

3 Josef Tetínek

Josef Tetínek (sám podepisovaný jako Tettinek)¹³ se narodil 31. května 1808 v Kamenicích nad Lipou (v okrese Pelhřimov) do obuvnické rodiny, zemřel 3. 7. 1845 v Třebíči.

O Tetínkově životě se moc informací bohužel nedochovalo. Není známo, kde nabyl svého hudebního vzdělání a pro ztrátu písemností jejkovské školy kvůli požáru roku 1847 není ani jasné, kterého roku do Třebíče přišel. Přesto však víme, že se 23. října 1842 Josef Tetínek oženil s Evou Mikundovou, která byla dcera mlynáře z Hluchého mlýna na Stařečském potoce v Třebíči. Od 20. února do 16. srpna 1844 byl správcem kláštera v Příbyslavicích – což je obec zhruba deset kilometrů od Třebíče – jakožto nástupce zesnulého rektora, učitele a opisovače not Ignáce Voráčka. Důležitým a v tradici Třebíče i obecně uznávaným faktem je, že část života působil jako učitelský pomocník ředitele kůru Františka Salomona v kostele na Jejkově. Dochovaly se záznamy o jeho dceři Emilii narozené 5. dubna 1843 a úmrtí syna Jindřicha 30. dubna 1845, který se patrně narodil v Příbyslavicích. Stejněho roku dne 23. července Josef Tetínek zemřel na plicní chorobu v pouhých 37 letech. Byl pohřben na hřbitově u Nejsvětější Trojice hudbymilovným P. Tadeášem Freisem. Poslední zmínka o Tetínkově rodu je provdání vdovy Josefa Tetínka 25. května 1847 za mlynářského mistra Antonína Stejskala z Táborského mlýna u Třebíče, se kterým žila pravděpodobně na některém z nedalekých mlýnů.¹⁴

Narazit na jméno Josefa Tetínka ale můžeme také v hudební sbírce třebíčské Baziliky sv. Prokopa a také v Kostele svatého Jiljí v Heralticích u Třebíče, kde byly nalezeny skladby s jeho podpisem. Tento fakt napovídá, že byl skladatelsky (či jako opisovatel) činný, přestože se jedná o díla vesměs drobná.¹⁵ Těžko lze však dnes usoudit, zda skladby nadepsané jeho jménem byly jeho dílem nebo pouze jeho majetkem. Ze skladeb, jejichž autorství mu je oficiálně přisuzováno se jedná například o *Pange lingua in C*, na kterém byl podepsán jako „provisor z Příbyslavic“¹⁶. Tetínkovi bývá přisuzována mše, která je tématem této práce. Jejím autorstvím se budou zabývat následující kapitoly.

---

¹³ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 74-91.

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ ROČKAIOVÁ, Lucia. Tetínek, Josef. *Český hudební slovník osob a institucí* [online].

4 Stav bádání o „Třebíčské“ jitřní mši

Jako první se v odborné literatuře ke mši vyjádřil docent Jan Němeček ve své monografii *Jakub Jan Ryba: Život a dílo*¹⁷. K dispozici měl vcelku novodobý opis verze, která už podlehla instrumentálním úpravám a krácení.¹⁸ Vzhledem k jeho označení mše za kompozici lidovou, sestavenou z několika částí, které často svým charakterem vyvracely autorství J. J. Ryby, se Němeček mši věnoval v této Rybově monografii jen na pár stránkách (strany 184–186) bez hlubšího vhledu. Historii mše popsal velice stručně. Jako první zde označoval Němeček mši za „Třebíčskou“¹⁹, přesto však velkou část původního hudebního materiálu přisuzoval právě J. J. Rybovi.

Daleko větší pozornosti se „Třebíčské“ jitřní mši dostalo od rodilého Třebíčana PhDr. Otmara Urbana (1922-2004), syna regenschoriho v jejkovském klášteře Rudolfa Urbana, v knize *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*²⁰ z roku 1978. Samotná kniha je seskládaná z jeho příspěvků do *Třebíčského zpravodaje*, přesto však jako celek podrobně popisuje veškerou hudební historii města Třebíče. Ve knize věnuje mši jednu téměř čtrnáctistránkovou část kapitoly (strany 77–91), přestože tato část je, jak on sám uvedl, pouze „stručný výtah obsáhlejší stati, která byla určena pro 6. svazek *Vlastivědného sborníku Vysočiny a měla název „Příspěvky k problému původnosti jitřní mše Jakuba Jana Ryby tzv. Třebíčské“*²¹. Sborník však nikdy nebyl vydán tiskem. V této krátké kapitole se podařilo rozebrat bližší souvislosti většiny skladeb, na které již poukázal Němeček, a z nichž byla tato mše složena; a také docela přesvědčivě vyvrátit autorství Jakuba Jana Ryby – i to částečné. Dle Urbanova spisu je i zde za autora označován Josef Tetínek.

Od této poslední zmínky v odborné literatuře se nikdo další tímto úkolem nezabýval a „Třebíčská“ jitřní mše se proměnila v kompozici známou pouze pamětníkům.

---

¹⁷ NĚMEČEK, Jan. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, 362 s.

¹⁸ URBAN, Otmár. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 87.

¹⁹ V následujícím textu bude již uváděno bez uvozovek.

²⁰ URBAN, Otmár. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, 281 s.

²¹ Tamtéž.

5 Vznik mše a její autorství

Třebíčská jitřní mše je dílo sestavené především z několika různých skladeb a není od začátku do konce originální kompozicí jediného autora. Původní hlavní části pochází z *Valašské jitřní mše* Václava Mýtného z Frenštátu pod Radhoštěm. Dále se zde objevují nápadné podobnosti s Pelhřimovskou mší *Misa del operetta Bohemica de Nativitate D. N. J. XSTJ. In D*“, která je připisována Františku Xaveru Duškovi. Část tvoří i vánoční skladba, pastorela *Eja, vos pastorculi* od pražského skladatele a představitele českého hudebního klasicismu Vincence Maška. *Třebíčská jitřní mše*, jak je známa z nejstaršího opisu z roku 1845, je složena z částí psaných různými autory s dokomponovanými mezihrami a upravenou instrumentací. Původcem celé této kompozice byl pravděpodobně Josef Tetínek.

5.1 Václav Mýtný a *Valašská mše*

Prvotním základem *Třebíčské jitřní mše* je *Valašská mše jitřní*, jejímž autorem je Václav Mýtný (1749–1791). Mýtný působil jako ředitel kůru a kantor ve Frenštátě pod Radhoštěm na Valašsku. Zdejší valašské koledy zpívané při tzv. jitřní mši Mýtného inspirovaly zkomponovat vlastní mši. Pracoval na ní od srpna do listopadu roku 1777 a o Vánocích téhož roku se uskutečnila premiéra.²² Toto dílo nesoucí název „*Valašská mše jitřní*“ obsahuje části, které, byť v jiné instrumentaci, obsahuje i *Třebíčská mše*, jejíž autor měl tedy zřejmě při jejím komponování Mýtného *Valašskou mši* k dispozici.

V části **Kyrie** je z *Valašské mše* převzatý sbor „*Kyrie eleison*“ včetně přede hry, která se objevuje v taktech 1–26. V části **Gloria** jsou recitativ, ukolébavková část „*Narodil se nám Spasitel...*“ a závěrečný sbor „*Sláva*“ naprosto shodné u obou mší. Jediný rozdíl obou skladeb je v tom, že *třebíčská Gloria* přímo začíná sborem „*Gloria*“, který je kromě latinského textu shodný se závěrečným sborem „*Sláva*“ z *Valašské mše*. Základ *třebíčského Credo* je taktéž stejný, obsahuje tedy celý sbor „*Do Betléma chvátáme...*“ od sedmého taktu. Další shodná část je „*Den přelavný*“ (takt 59) včetně navazujícího „*Radujme se, veselme se*“. První část **Offertoria** v Mýtného mši „*Nuže chudí pastuškové*“ je v *třebíčské verzi* uvedena jako **Graduale**, kde je navíc přidána přede hra. Pomalá část „*Před tebou na zem padáme*“ ve *Valašské mši* je obsažena v **Offertoriu** *třebíčském* (takt

---

²² BERÁNKOVÁ, J., Medailon skladatele – Václav Mýtný. *Farnost Zábřovice* [online].

64–79), nicméně je ještě dál rozvedena v části „*Když Tvá milost si libuje...*“ (takt 80). Hlavní melodie části *Dona nobis* (nadepisována pouze *Dona*) je v obou mších shodná, mezihry obsahují různé odchylky zejména v instrumentálních pasážích.

Přes tyto podobnosti je však *Třebíčská jitřní mše* rozsáhlejší a ve všech ohledech prokomponovanější než její vzor. To je zapříčiněno částečně i díky hudebním vložkám v podobě sól a mezihry, které se ve *Valašské mši* neobjevují. I přes svůj podobný textový charakter mohou působit, jako by byly do mše vloženy později díky jejich prudkým tempovým a tóninovým změnám.

5.2 František Xaver Dušek a *Misa del operetta Bohemica de Nativitate*

Další dílo, které vykazuje jisté podobnosti s částmi *Třebíčské jitřní mše* je *Misa del operetta Bohemica de Nativitate D. N. J. XSTJ. In D* neboli česky *Mše – česká zpěvohra o narození Pána našeho Ježíše Krista...* Její autorství bývá přisuzováno Františku Xaveru Duškovi.²³

František Xaver Dušek byl český skladatel, klavírista, pedagog a organizátor hudebního dění. Narodil se 8. 12. 1731 v Chotěbořicích u Jaroměře (dnes Chotěborkách). Po studiu v Praze u učitele Františka Václava Habermanna odešel studovat na tři roky do Vídně k významnému cembalistovi Georgu Christophu Wagenseilovi, který mu poskytl komplexní hudební vzdělání. Kolem roku 1770 se natrvalo usadil v Praze. Mezi jeho žáky patřili Vincenc Mašek, Jan Augustin Vitásek, Leopold Koželuh a František Xaver Němeček. Jeho komorní a symfonická tvorba je syntézou Mannheimské školy, vídeňského klasicismu a pražského melodického typu²⁴. Jeho duchovní tvorba směřovala k zesvětštění a časem zapadla.²⁵

Dušková skladba *Misa del operetta Bohemica de Nativitate* je kompozice tvořená ze dvou hudebně odlišných složek – ze mše a pastýřské hry. Obě tyto části se skládají z mnoha drobných vět označených „arietta“. Mezi těmito drobnými větami je možno najít několik motivů shodných s *Třebíčskou mší*, které doplňují materiál převzatý od V. Mýtného

---

²³ SÝKORA, Václav Jan. *František Xaver Dušek: život a dílo*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958, s. 174–192.

²⁴ POLÁČEK, Radek. Dušek, František Xaver, *Český hudební slovník osob a institucí* [online].

²⁵ Tamtéž

z *Valašské mše*. Dále však Duškova *Misa del operetta Bohemica de Nativitate* překvapivě disponuje také hudebním obsahem, který se shoduje s částmi *Valašské mše*.²⁶

Nejstarší opis náležel kostelu sv. Bartoloměje v Pelhřimově a byl datován 1780. Dnes už není zcela jasné, jak mohlo k takovým opisům dojít zejména kvůli vzdálenostem mezi jednotlivými místy vzniku děl, nicméně vzhledem k téměř identickým částem je vzájemná inspirace autorů nepopíratelná.²⁷

5.3 Vincenc Mašek a *Eja, vos pasturculi*

Další převzatou skladbou, která se v *Třebíčské jitřní mši* objevuje, je v části *Offertorium* pastorela, kterou napsal Vincenc Mašek.

Tento český hudební skladatel, pedagog a hudební vydavatel se narodil 5. dubna 1755 ve Zvíkovci u Zbirohu. Jakožto synu venkovského kantora se mu dostalo základního hudebního vzdělání. To uplatnil při studiu klavíru u Františka X. Duška a studiu skladby u Josefa Segera v Praze. Později jakožto sekretář hraběte z hradu Vrtba pořádal koncerty zejména v Německu. Po osamostatnění se stal v Praze ředitelem kůru v kostele sv. Mikuláše v Praze na Malé straně, učitelem klavíru a obchodníkem s hudebninami. Byl uznávaným soudním znalcem v oboru oblasti muzikálií a čestným členem Vídeňského spolku pro duchovní hudbu u sv. Anny. S jeho podpisem je evidováno přes 400 skladeb, ovšem ve většině se jedná o dobové opisy. Jeho chrámová tvorba činí 30 mší, 38 graduálií, 71 offertorií, 5 pastorel, moteta a litanie. Vincenc Mašek zemřel 15. 11. 1831 v Praze.²⁸

Mezi skladby jemu přisuzované je v *Třebíčské jitřní mši* použita v části *Offertorium* pastorela *Eja, vos pasturculi* (česky volně přeloženo „*Ejhle, pastuškové*“), nebo jak zní v *Třebíčské mši* „*Plesejte, národové*“. Maškova verze se vyskytuje v Hudebním oddělení Národního muzea v Praze ve třech historických opisech, z nichž jeden nese jméno J. J. Ryby a dva zbylé jsou označeny jako dílo V. Maška. Poslední ze dvou Maškových opisů pochází z Písku a dle datování byl užíván v letech 1839–1849.^{29,30}

---

²⁶ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 82–83.

²⁷ Tamtéž

²⁸ KURFÜRST, Pavel. Mašek, Václav Vincenc, *Český hudební slovník osob a institucí* [online].

²⁹ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 82–83.

³⁰ Sign. skladeb Národního muzea: IX. E 40 č.2, XV A 91, XII. E 43.

Důležité je také poznamenat, že užití *Eja vos pastorculi* v *Třebíčské jitřní mši* se neobešlo bez úprav. Celý text je velice volně přeložen do češtiny a do skladby je navíc vložen střední díl, se kterým celé *Offertorium* tvoří schéma velké písňové formy tvaru A, B, A. Díl A je až na změnu textu převzatý hudební materiál z Maškovy pastorely. Vepsaný díl B začínající sborem „*Před tebou na zem padáme*“ je pak přepsaný z *Valašské mše*. Zakončení středního dílu v podobě předávání sóla je autorem *Třebíčské mše* dokomponováno, pravděpodobně kvůli zachování tematiky obětování této části mše.

5.4 Josef Tetínek a *Třebíčská jitřní mše*

Třebíčská jitřní mše měla premiéru v třebíčském Kostele Proměnění Páně v Jejkově roku 1845. V této době byl ředitelem kůru nadučitel jejkovské školy Josef František Salomon, jehož pomocníkem byl Josef Tetínek. Podle tradice, kterou podchytil František Vaigner ve své knize *Dějiny hudby v Třebíči* (tiskem nevydané)³¹, mši do Třebíče donesl právě tento učitelský pomocník. Tetínkovi patřilo několik opisů kompozic od různých autorů, zejména pak od Jana Thenyho (1749–1828). Jan Theny byl farář ve Frenštátě pod Radhoštěm, který byl sám autorem několika chrámových skladeb. Jeho *Pange lingua in B*, jehož opis patřil mezi skladby, které J. Tetínek vlastnil, se o Vánocích ve Frenštátě hrává dodnes.³² Sólo valašské fujary z této skladby zdomácnělo v Třebíči jako vánoční fanfára, kterou bylo ve zvyku *Třebíčskou jitřní mši* uvádět.³³

Tetínkovo vlastnictví této skladby může poukazovat na skutečnost, že byl nějakým způsobem spojen s Valašskem, odkud zřejmě mohl opsat části *Valašské mše* od V. Mýtného. Jeho rodiště Kamenice nad Lipou navíc není tak vzdálené od Pelhřimova, kde byl nalezen opis již zmíněné Duškovy mše, a ani od Písku, odkud pocházel opis pastorely *Eja vos pastorculi*. Takto otázku autorství uzavřel Otmar Urban:

„Podaří-li se někdy dodatečně zjistit, že Jos. Tetínek žil a působil nějakou část svého předčasného skončivšího života ve Frenštátu pod Radh. nebo snad i v některém jiném místě v okolí, případně měl-li alespoň nějaké spojení s tímto krajem a s hudebníky tam

³¹ PIRNER, Jan. Vaigner, František. *Český hudební slovník osob a institucí* [online].

³² MACEK, Petr. Theny, Jan. *Český hudební slovník osob a institucí* [online].

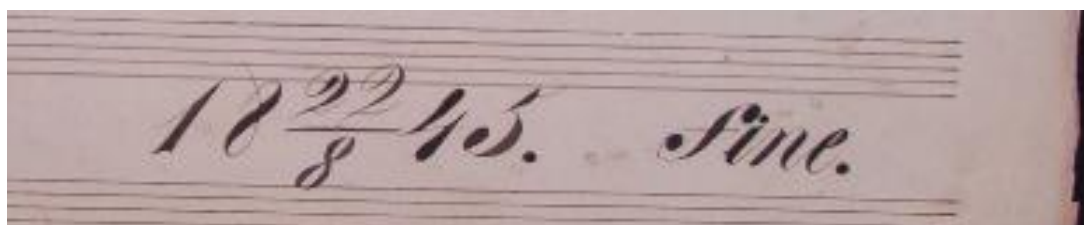
³³ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 74–91.

působícími, pak můžeme směle prohlásit, že původcem naší „Třebíčské“ jitřní mše, jak ji dnes známe, je Josef Tetínek“³⁴

Z roku premiéry se navíc dochovaly originály jednotlivých partů mše, které se dnes nachází v pozůstalosti Rudolfa Urbana v Jevišovicích pod záštitou Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. Žádné z těchto not nejsou podepsané, nicméně vzhledem k faktu, že varhanní part byl dopsán 22. 8. 1845 (tedy více než měsíc po Tetínkově smrti) stejným rukopisem jako všechny zbývající party, lze předpokládat, že Josefem Tetínkem psán nebyl, a navíc se tím potvrzuje smutná skutečnost, že samotný Josef Tetínek se už premiéry nedožil.

Obrázek 1 - Datum na konci partu varhan z roku 1845

Zmiňovaný varhanní part je pro historii mše stěžejní, jelikož obsahuje hudební materiál, který se v pozdějších prepisech neobjevuje. Je psán pro starší nástroj, kterým ještě v roce premiéry jejkovský kostel disponoval. Roku 1880 však byly pořízeny varhany nové, které navzdory svému modernímu zvuku nedisponovaly vysokými alikvótními rejstříky, které byly u starších nástrojů běžné³⁵. Některé melodie byly v reakci později přepsány do klarinetů a part z roku 1845 nebyl od tohoto okamžiku v jejkovském kostele využíván. Vzhledem ke stáří not není tolik překvapivé, že velkou část tvoří pouze číslovaný bas bez rozepsaných horních hlasů.³⁶

Vedle varhanních not byl v pozůstalosti Otmara Urbana nalezen i part křídlovky nadepsaný: *Flügelhorn in C*. Rukopis je mírně odlišný od ostatních partů, avšak s jistotou nelze říct, zda byl či nebyl dokonponován později.

³⁴ Tamtéž

³⁵ URBAN, Otmár. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s.77–91.

³⁶ Celý tento part je přepsaný v příloze.

Podobně byl v Kostele sv. Martina nalezen part trombonu, který se svým rukopisem velmi podobá originálu mše, avšak právě fakt, že byl nalezen v jiné farnosti odtrhnutý od zbytku partů, může být dostačující důvod pro nezahrnutí jej do originální verze.

V notách pro horny laděné v D se opakovaně objevují poznámky tužkou „*o tercii níž*“³⁷, pravděpodobně určené pozdějším interpretům s (dnes už běžnější) hornou laděnou v F. Vzhledem k tomu, že taková transpozice pro jiný nástroj znesnadní hru kvůli příliš nízkým položeným tónům, byly hornové party v pozdějších opisech často upravovány.

Další nástroj, který se dnes už tolik v orchestrech neobjevuje, je clarino principal in D. Jedná se o staré označení trumpety bez ventilů, která hrála pouze alikvótní tóny a byla využívána spíše pro zdůraznění rytmu.³⁸

Ze sborových hlasů se dochoval jen tenorový part, avšak novější přepisy tenoru neobsahují žádné změny, tudíž lze předpokládat, že party ostatních hlasů byly shodné s pozdějšími opisy.³⁹

Urban v komentáři původního obsazení orchestru popisuje i part violoncella, který se nepatrně liší od partu kontrabasů.⁴⁰ Tento part však nebyl součástí dochovaných not, a přestože pozdější part violoncella k této mši opravdu existuje, byl nejspíše přikomponován až o téměř 60 let později.

I přes dochování těchto historických not do dnešní doby je zřejmé, že některé party byly ztraceny. Vzhledem k tomuto faktu lze jen stěží říct, jaké bylo kompletní obsazení orchestru při premiéře.

---

³⁷ Jitřní mše, part *Corna 1mo in D* a *Corna 2do in D*, ODH MZM

³⁸ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s.77–91.

³⁹ Kromě přepsání některých textových archaismů a opisovačských chyb, které se nachází v prepisech od Rudolfa Urbana.

⁴⁰ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 81.

Tabulka 1 – Seznam dochovaných partů z roku 1845

Název	Nástroj
<i>Flauto 1mo</i>	1. flétna
<i>Flauto 2do</i>	2. flétna
<i>Corna 1mo in D</i>	1. horna in D
<i>Corna 2do in D</i>	2. horna in D
<i>Clarino principal in D</i>	1. trubka in D
<i>Tympani in D, A</i>	Tympány in D, A
<i>Tenore</i>	Tenor
<i>Organo</i>	Varhany
<i>Violino Primo</i>	1. housle
<i>Violino 2do</i>	2. housle
<i>Viola</i>	Viola
<i>Basso</i>	Basové nástroje

6 Forma Třebíčské jitřní mše

Třebíčská jitřní mše⁴¹ je tvořena částmi ordinária⁴² *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus* a závěrečná *Dona*. Mezi tyto části jsou pak vloženy propria⁴³ *Graduale, Offertorium*. Jak po textové, tak i po hudební stránce směřuje celá skladba k navození vánoční nálady ve spojitosti s narozením Krista v Betlémě. V celé mši převládá tónina D dur. V jejkovském kostele navíc byla odnepaměti uváděna vánoční intrádou hranou dechovými nástroji⁴⁴. Jednotlivé části jsou podrobněji rozebrané v následujících podkapitolách a vztahují se na původní mši z roku 1845.

6.1 *Kyrie*

Celý díl může být chápán jako reakce pastýřů na události v Betlémě při narození Krista. Kvintové prodlevy ve varhanních mezihrách evokují dudáckou muziku, která k dnešnímu pojetí tehdejších pastýřů neodmyslitelně patří.

První část vánoční mše začíná krátkou varhanní předehrou, po které se připojuje sbor hlavním chórem v D dur „*Kyrie eleison*“. Tato melodie je záhy přerušena skokem do mollové tóniny a dvanácti čtvrtkami, kterými orchestr imituje dvanáct úderů zvonu o půlnočním bití hodin⁴⁵. Navazující krátké basové sólo „*Chval každý duch Hospodina, všemocného světa pána, bila dvanáctá hodina*.“⁴⁶ je zakončeno orchestrální dohrou a předchází navrácení se do původní tóniny „*Vzhůru, bratři, pastuškové*...“⁴⁷ – starší pastýř budí své druhy, kde po krátkém varhanním sólu⁴⁸ nastupuje sborová odpověď „*Ve spolek všickni vstávejme a svoje práce konejme!* ...“⁴⁹. Následující segment tvoří nové basové sólo v g moll „*Hle což jest to podivného, co ta jasnost znamená*“⁵⁰, na které

---

⁴¹ Termín mše označuje cyklickou vokální nebo vokálně instrumentální skladbu, která je spjatá s liturgií římsko-katolické církve.

⁴² Části, které jsou v čase neměnné.

⁴³ Části, které se mění v průběhu liturgického roku.

⁴⁴ Již zmiňované převzaté sólo valašské fujary z *Pange lingua in B* od J. Thenyho

⁴⁵ Protože by bylo velice obtížné a nepřehledné odkazovat se v citacích mše na původní archiválie, odkazují se v následujících poznámkách ke svému prepisu mše, který je uveden v příloze, a to pomocí pojmenování části mše a příslušného taktu.

Kyrie, takt 27

⁴⁶ Kyrie, takt 34

⁴⁷ Kyrie, takt 42

⁴⁸ Kyrie, takt 51

⁴⁹ Kyrie, takt 67

⁵⁰ Kyrie, takt 73

záhy odpovídá tenor „*Ach to není plápol ohně, toť zář nadpřirozená!*“⁵¹. Celý díl **Kyrie** je zakončen klidným sborem v G dur „*Budiž s námi této noci, Pane Bože náš.*“⁵²

6.2 Gloria

Po klidném konci **Kyrie** nastupuje honosný sbor v tónině D dur „*Gloria in excelsis Deo*“⁵³, umocněný silou celého orchestru, který lze chápat jako andělské vítání Krista. Na tento sbor reagují pastýři basovým sólem „*Aj bratře milý, slyšels v tu chvíli zpívání, duchu nebeských andělů svatých plesání?*“⁵⁴ a tenorovým sólem „*Ba právě slyším, celý se děsím náramně, co to nového neslýchaného v Betlémě*“⁵⁵ v g moll. Vzápětí jsou však pastýři anděly uklidněni v sopránovém recitativu „*Nebojte se pastuškové, zvěstuji vám věci nové, radost zvěstuji velikou a nikdy neslýchanou*“⁵⁶. Ihned nato začíná „zhudebněná ukolébavka“⁵⁷ v G dur, ve které soprán představující anděla vysvětluje narození Spasitele: „*Narodil se nám spasitel, všeho světa vykupitel...*“⁵⁸ Následně znovu zaznívá andělský sbor „*Gloria in excelsis Deo*“⁵⁹ v úvodní D dur, ke kterému je přidán skotačivý varhanní sólo za doprovodu orchestru – nejprve arco, poté pizzicato⁶⁰ a pokračuje až do opakování předešlého motivu „ukolébavky“ andělů opět v subdominantní G dur tónině, avšak s obměněným textem „*Protož jděte nemeškejte, k Betlému rychle spěchejte...*“⁶¹. Celá část **Gloria** je zakončena sborem v hlavní tónině, který se opakuje v této skladbě potřetí, avšak tentokrát v českém textu „*Sláva na výsostech Bohu*“⁶² a svou zvukovou mohutnost si drží až do úplného konce věty.

6.3 Graduale

Ve vánočně laděné, jednoduché a relativně krátké části propria **Graduale** se pastýři ve formě celého sboru chystají na cestu k jesličkám v malé písňové formě uvedené stručnou předehrou v D dur „*Nuže chudí pastuškové, pospíchejme k Betlému, najdeme tam*

---

⁵¹ Kyrie, takt 81

⁵² Kyrie, takt 89

⁵³ Gloria, takt 1

⁵⁴ Gloria, takt 22

⁵⁵ Gloria, takt 34

⁵⁶ Gloria, takt 46

⁵⁷ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 82–83.

⁵⁸ Gloria, takt 55

⁵⁹ Gloria, takt 91

⁶⁰ Gloria, takt 105

⁶¹ Gloria, takt 123

⁶² Gloria, takt 151

*Spasitele, učíňme mu poklonu*⁶³. Tuto část by se svou délkou pouhých 43 taktů bylo možno chápat jako vstupní předeheru k následujícímu *Credo*.

6.4 *Credo*

Rychlejší rytmika začátku *Creda* zde přesně vystihuje náladu pastýřů chvátajících do Betléma „*Do Betléma chvátáme, děťátko přivítáme...*“⁶⁴. Na tuto vstupní část v D dur navazuje orchestrální mezihra v tónině G dur,⁶⁵ připravující tonální zázemí pro sopránovou árii „*Již se nám narodil, z Panenky čisté*“ zdobenou melismaty a melodickými obaly. Ve starších opisech je tato uzavřená část označena slovy „*Et incarnatus est*“⁶⁶, poukazující na to, že text árie je pouze obměnou liturgického „*A vtělil se Duchem svatým...*“⁶⁷. Tato jemná melodie sopránu je následována sborovým zvoláním „*Den přeslavný jest k nám přišel*“⁶⁸ v původní tónině, na které navazuje orchestrální mezihra⁶⁹, poté opakována varhanami za rytmického pizzicata orchestru⁷⁰. Po mezihře opět zajásá celý sbor „*v němž má býti každý vesel*“⁷¹ a k již známé melodii mezihry se přidává soprán opakující „*Radujme se veselme se...*“⁷², načež se při druhém opakování přidávají dechy⁷³. Tato část vygraduje plným orchestrem a sborem „*neb Spasitel předzvěděný dnešní den nám narozený, radujme se veselme se v tomto narození*“⁷⁴. Část *Credo* je pak zakončena stručnou orchestrální dohrou.⁷⁵

6.5 *Offertorium*

Spěšný charakter je udržen i v části *Offertorium*, psané pro změnu v G dur, kde tenor hlásí „*Plesejte národové, dnes v Betlémě Judově Ježíš se narodil...*“⁷⁶. Záhy se připojuje celý sbor, vyzývající pastýře, aby přistoupili k jesličkám „*Přistupte pastuškové, patřte*

---

⁶³ Graduale, takt 1

⁶⁴ Credo, takt 7

⁶⁵ Credo, takt 24

⁶⁶ Part Tenoru v opise z roku 1845, ODH MZM.

⁶⁷ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 82–83.

⁶⁸ Credo, takt 59

⁶⁹ Credo, takt 63

⁷⁰ Credo, takt 71

⁷¹ Credo, takt 81

⁷² Credo, takt 85

⁷³ Credo, takt 93

⁷⁴ Credo, takt 99

⁷⁵ Credo, takt 113

⁷⁶ Offertorium, takt 14

v *lůžko Kristové, Jeho přivítejte...*⁷⁷. Následující střední část skladby působí kontrastním dojmem vůči začátku díky prudkému zpomalení i přes zachování tóniny G dur. Část je otevřena sborem „*Před Tebou na zem padáme... Tobě svou úctu vzdáváme*“⁷⁸, na kterou navazuje obětování darů jednotlivých pastýřů ve formě předávání sól v C dur: Jako první zde nastupuje bas „*Ode mne přijmi ovčíšku*“⁷⁹, po basu vystoupí tenor „*O de mně mléko na kašičku*“⁸⁰, pokračuje alt „*Dvě holoubátek nevinných*“⁸¹, dokončuje soprán „*O de mne plínek nad sníh bílých kladu u noh tvých*“⁸². Načež všichni navazují sborem „*Kladem u noh tvých...*“⁸³. Celé *Offertorium* končí reprízou ze začátku, kde tenor místo prvotního textu zpívá obměněné „*Spí děťátko spanilé, spí robátko rozmilé, usni a libě spi*“⁸⁴.

6.6 Sanctus

Jedná se o jedinou větu z celého díla, která bez jakékoliv vsuvky reprodukuje liturgický text v českém znění, a tedy v jistém smyslu přerušuje děj pastýřů oné noci.⁸⁵ Začíná v tónině D dur podobně majestátně jako *Gloria* sborovým „*Svatý, svatý, svatý Pán Bůh Sabaoth*“⁸⁶ dlouhými plnými akordy za podpory celého orchestru včetně tympánů. Za úvodem nastupuje po krátké pauze spěšnější část představená rozvětvenými hlasy fugata „*Plná jsou nebe i země Tvé slávy*“⁸⁷, která plynule přechází do krátkého dueta soprán – alt⁸⁸, jenž se na konci překrývá s navazujícím duetem tenor – bas⁸⁹. Závěr této relativně krátké části *Sanctus* tvoří sborové „*osanna na výsostech, osanna!*“⁹⁰.

---

⁷⁷ Offertorium, takt 40

⁷⁸ Offertorium, takt 64

⁷⁹ Offertorium, takt 96

⁸⁰ Offertorium, takt 100

⁸¹ Offertorium, takt 104

⁸² Offertorium, takt 108

⁸³ Offertorium, takt 120

⁸⁴ Offertorium, takt 143

⁸⁵ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 82–83.

⁸⁶ Z latiny bývá běžně tento sbor z „*Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*“ přeložen do češtiny jako „*Svatý, svatý, svatý, Pán, Bůh zástupů*“. Zde je však slovo „*Sabaoth*“, jako přízvisko „*Bůh zástupů*“ ponechán latině.

⁸⁷ Sanctus, takt 16

⁸⁸ Sanctus, takt 25

⁸⁹ Sanctus, takt 29

⁹⁰ Sanctus, takt 37

6.7 *Benedictus*

Volnější část *Benedictus*, vypsána pouze pro smyčce a varhany je oproti minulé větě pravým opakem – neobsahuje žádný liturgický text a celá je vnímána spíše jako ukolébavka zpívaná duetem soprán – tenor. Celá část je v tónině A dur.

Po krátké varhanní předešle nastupují oba hlasy současně, opěvující malého Ježíška „*O překrásný Ježíšku, jak nás miluješ...*“⁹¹. Skladba působí uklidňujícím dojmem a až do konce se příliš nemění.

V některých partech lze najít „*Osana da Capo*“, tedy po skončení věty *Benedictus* opakovat část „*Osanna*“ ze *Sanctus*. To by však v praxi znamenalo přejít od ukolébavkového závěru *Benedictus* k poměrně dramatickému „*Plná jsou nebe i země Tvé slávy...*“⁹² z předchozí věty. Zavedení tohoto kroku muselo být nutně z čistě liturgických důvodů – tedy aby *Benedictus* končil Osanou, jelikož z hudebního hlediska se takové spojení charakterově odlišných vět jeví nelogické.

6.8 *Agnus*

Předposlední věta zpívaná opět stejným dvojhlasem bez předešle nastupuje v tónině D dur, opěvující Ježíše Krista a jeho obět v podobě přijetí „*člověčenství*“ s textem „*Božská dobrota, ó veliké ponížení, Božská jednota, jaké s nebe rozloučení...*“⁹³. Oba hlasy jsou takřka po celou skladbu vedeny v paralelních sextách, pouze na jediném místě oživené imitačním nástupem tenoru.⁹⁴ Původní liturgický text je připomenut v části „*Beránku boží, jenž snímáš hříchy světa...*“⁹⁵, avšak ve zhudebnění zcela lidovém.

6.9 *Dona*

Přestože v přísném liturgickém členění mše je tato část popisována jako *Dona nobis* a bývá součástí předchozí *Agnus*, zde je pouze oddělena slabou dvojčárkou⁹⁶ a nadepsána jako samostatná věta s jednoslovným názvem. Celkovým charakterem se skladba

---

⁹¹ *Benedictus*, takt 13

⁹² *Sanctus*, takt 16

⁹³ *Agnus*, takt 1.

⁹⁴ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 82–83.

⁹⁵ *Agnus*, takt 25

⁹⁶ Ve většině dochovaných opisech.

od *Agnus* nepatrně liší. Jedná se o strofické zhudebnění čtyř slok v D dur tónině: První sloku zpívá pouze soprán „*Jaké jest to božské dobrodiní, dal nám Bůh synáčka k vykoupení...*“, nastupuje mezihra v podobě varhanní a houslové pasáže⁹⁷. Druhá sloka „*Vítej nám děťátko, Ježíšku náš...*“ je předvedena altem a tenorem za doprovodu pizzicata orchestru. Další mezihra mezi slokami obsahuje kontrabasový běh v šestnáctinkách, který podkresluje stále stejnou melodii celé části *Dona*. Po této mezihře soprán, tenor a bas předvede třetí sloku⁹⁸, na kterou navazuje další mezihra znějící v duchu úvodní, ale tentokrát vedená flétnami místo houslí. Poslední čtvrtou sloku už zpívá úplný sbor a zakončuje tím celou mši.

---

⁹⁷ *Dona*, takt 65

⁹⁸ *Dona*, takt 96

7 Pozdější vývoj mše

Od premiéry v jejkovském kostele se zde mše hrála téměř každoročně až do konce 20. století⁹⁹ kromě několika vynechaných roků z 80. let 19. století, kdy byla interpretace přerušena kvůli reformním snahám ceciliánské jednoty. O nová provádění se postaral tehdejší vedoucí kůru František Procházka a jeho nástupce Josef Stránský, který v reakci na pořízení nových varhan do jejkovského kostela a na ustupujícím reformní hnutí provedli několik úprav mše včetně jejího krácení. Zhruba od roku 1890 se obnovilo provádění její nové verze. V této době se mše rozšířila i na kůr sv. Martina, kde byla uváděna jako „*Jitřní*“ nebo lidově „*Jitřina*“¹⁰⁰, zatímco v jejkovském klášteře nesla název „*Půlnoční*“.¹⁰¹

„Je to proto, že u sv. Martina byla až do zavedení nové liturgie sloužena jitřní mše v 5h ráno, kdežto v klášteře bývala vždy půlnoční. U sv. Martina skončilo pravidelné provozování této mše v 50. letech, kdy se rozpadl sbor, resp. zpěváci přešli na Jejkov. Tam byla mše každoročně zpívána do roku 2000. Vždy se před ní hrála tzv. Vánoční intráda. Nikdo ze zpěváků a muzikantů ji nenazval jinak než „Rybova Půlnoční“.“¹⁰²

Mše nikdy nebyla vydána tiskem, veškeré její šíření probíhalo pouze formou lidových opisů¹⁰³. Vzhledem k faktu, že neexistuje ani jedna kompletní partitura (kromě nalezeného pozdějšího particella sboru z r. 1916 a „partitury“ z r. 1893, která pouze naznačuje průběh skladby), lze jen odhadovat, při jakém nástrojovém uskupení se mše prováděla a zda jsou dochované nástrojové party opravdu všechny. V Třebíči se momentálně nachází mnoho různých sborových a nástrojových partů – část v archivech jednotlivých farností a část v domácnostech, jako pozůstalost po členech sborů a orchestrů.¹⁰⁴ Později byly kvůli zastaralosti původních nástrojů ke mši dopisovány nové transponované a následně upravované party.

---

⁹⁹ Přepis rozhovoru s Jaroslavem Paikem, viz. příloha

¹⁰⁰ Jak už bylo řečeno, přívlástek „*Třebíčská*“ mše dostala až v monografii o J.J. Rybovi od Jana Němečka.

¹⁰¹ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s.77–91.

¹⁰² Přepis rozhovoru s Jaroslavem Paikem, viz. příloha

¹⁰³ Přesto existuje pár mimeografických kopií zpravidla sborových partů.

¹⁰⁴ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s.77–91.

7.1 Vývoj mše v kapucínském klášteře Třebíč – Jejkov

Dle nalezeného originálu, tradice a odborné literatury se mše poprvé uvedla v roce 1845 v jejkovském kostele. V té době zde byl ředitelem kůru František Salomon. Každoroční provádění mše přerušil příchod kapucínského kněžího P. Alberta Chlumeckého, který se zde usídlil roku 1877¹⁰⁵ a jenž byl zároveň zakladatelem jednoty cyrilské v Třebíči.

Cyrilská jednota (nebo též Ceciliánská jednota) byl spolek prosazující reformní hnutí cecilianismu. Cílem hnutí bylo odstranit z církevní hudby světské prvky a napravit chrámovou hudbu¹⁰⁶. Vznikl v Německu, nicméně v době, kdy působil P. A. Chlumecký na jejkovské faře, se už cecilianismus rozšiřoval po českých zemích. Nejspíše právě toto hnutí bylo důvod, proč se na pár let *Třebíčská jitřní mše* obsahující mnoho prvků světské hudby přestala provozovat. Během té doby byla uschována kvůli obavám ze ztráty sborovým tympanistou K. Pušem¹⁰⁷ a poté uložena v klášterní knihovně, nejspíše P. A. Chlumeckým.¹⁰⁸

Důležitým milníkem pro *Třebíčskou jitřní mši* byla výměna jejkovského nástroje roku 1880, kdy se P. A. Chlumecký, který byl sám varhaníkem, zasloužil o nové varhany z dílny Josefa Nadrýse a syna Leopolda z Náchoda.¹⁰⁹ Výměna varhan však zapříčinila, že některé melodie z původního varhanního partu mše byly předány nově připsaným klarinetům, které dosud nebyly součástí mše. Varhanní part z roku 1845 obsahující varhanní sóla hraná vysokými alikvótními rejstříky byl psán pro původní jejkovský nástroj a ten nový – i přes svůj pěkný zvuk – těmito možnostmi nedisponoval. Díky tomu vznikl nový varhanní part, který od této chvíle sloužil k interpretaci namísto původního z roku 1845. V době přepisu byl už nejspíše¹¹⁰ na pozici ředitele kůru František Procházka, který vystřídal F. Salomona v roce 1875. Byl to rodilý Třebíččan, který, jak píše Urban: „...byl svědkem a účastníkem stylové proměny hudby na kůru jejkovského

---

¹⁰⁵ *Časopis Cyrill*. 1884. 1884. Dostupné také z: <http://cyril.sdh.cz/nahled.php?id=1484>

¹⁰⁶ FRYDRYCH, Karol. *Farní cyrilská jednota v Prostějově v kontextu historického vývoje cecilianismu a cyrilismu*, Brno, 2020, s. 25.

¹⁰⁷ VAIGNER, František. *Hudba v Třebíči.*, Třebíč, 1935.

¹⁰⁸ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 91

¹⁰⁹ KUJALOVÁ, Petra. *Hudba na kůrech chrámů v Třebíči v kontextu hudebního života města*. Brno, 2014, s. 20.

¹¹⁰ Otmar Urban označuje pravděpodobného původce přepisu J. Stránského, avšak nezabýval se opisy ze sv. Martina, kde se verze s klarinety objevila už z doby působení F. Procházky na jejkovském kůru.

kostela v Třebíči“¹¹¹. Tím měl na mysli ono reformní hnutí, které na jejkovskou farnost v 80. letech 19. století dolehlo s P. A. Chlumeckým.

Vedle F. Procházky na jejkovském kostele působil i učitel Josef Stránský. Ten F. Procházku v roce 1886 nahradil na pozici regenschoriho. Otmar Urban se v *Kapitolách z dějin města Třebíče* zmiňuje o nedopsaném dopisu pamětníka z 80. a 90. let 19. století, jehož svědectví je důležitým nahlédnutím do historie *Třebíčské jitřní mše* a tehdejších poměrů na jejkovském kostele za doby J. Stránského a P. A. Chlumeckého:

„Bylo to několik roků před půlstoletím, kdy byl v našem klášterním chrámu Páně farářem dp. Albert Chlumecký a ředitelem kůru p. učitel, později řídící školy na Nových Dvorech Josef Stránský. Oba byli milovníci církevního zpěvu. Pan farář měl rád zpěvy gregoriánské. Zpívali jsme tyto mše od jednoduchých jednohlasých až po čtyřhlasé. (...) Pan učitel Stránský cvičil mše od různých jiných skladatelů a zkoušky se odbyvaly ve školní budově. Aby pěvecký sbor byl vždy plně obsazen, staral se o nové členy, a to tím způsobem, že si z dospívající mládeže vybral děvčata a hochy, pokud ještě do školy chodili, a dvakrát v týdnu nás učil zpěvu, a to od základních not až k využití hlasu a doplňoval tak chrámový sbor. Měli jsme výborný pěvecký sbor a jak v ženských, tak i v mužských hlasech byli dobří sólisté, takže jsme se mohli odvážit ke skladbám náročným. (...) Jednoho dne vyzval mě pan učitel, bych mu pomohl při ladění plechových nástrojů dle varhan pro hudebníky na příští mši. Prošli jsme fortanou do klášterní budovy a do místnosti, jejíž dveře jsou přímo proti chodbě vzadu. V této místnosti byly uloženy potřeby pro kůr. Vzali jsme si hony a potřebné nástavky k ladění a při odchodu se pan učitel zahleděl na tam uložené notové skladby a počal je převracet a v nich listovat. U jedněch zůstal déle a tyto jsme pak vzali s sebou. A to byla Rybova¹¹² vánoční půlnoční. Partitura byla celá, také hlasy pro hudebníky, ale pro zpěv jen několik. Po několika dnech mě p. učitel vyzval, abych pomohl rozepisovat. Dali jsme se tedy do rozepisování Rybovy mše. Pak se cvičily soprán a alt, pak tenor a bas, potom dohromady, také hudebníci měli několik cvičení a pak přišly asi tři zkoušky – vše dohromady a o Vánocích zazněla již Rybova mše při službách Božích. Ačkoliv tato mše jest dosti dlouhá, přece dle původní partitury není celá. Zkráceno je Credo. Z jakých důvodů je p. učitel zkrátil, nevím. Nevím jistě, ale zdá se mi, že i Benedictus je zkráceno. Benedictus a Agnus Dei. Takto byla Rybova půlnoční mše vzkříšena a od té doby zpívá se podnes.“¹¹³

Tento dopis potvrzuje, že o krácení mše se zasloužil Josef Stránský, nicméně nelze brát doslovně odkazy na místa krácení. Po srovnání novodobých opisů s originální verzí

¹¹¹ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 70.

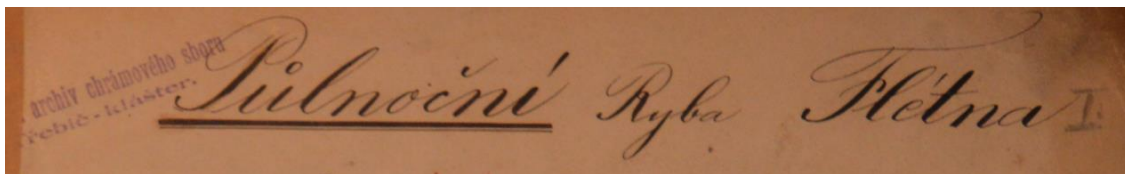
¹¹² O chybném označení díla za Rybovo pojednává poslední kapitola

¹¹³ URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 77–91.

z roku 1845 totiž lze zjistit, že ke krácení došlo konkrétně v části **Credo** v taktech 63–80. Zde se jedná o orchestrální mezihru mezi sborovým „*Den přeslavný jest k nám přišel*“¹¹⁴ a „*V němž má býti každý vesel*“¹¹⁵. Další krácení proběhlo v závěru této části v taktech 113–124, kde byla vynechána orchestrální dohra, opět bez účasti sboru. Poslední krácení zasáhlo krátkou dechovou mezihru **Offertoria** v taktech 27–30 a v téměř stejném případě i v taktech 154–157. Zajímavostí je, že originál z roku 1845 se taktéž neubráníl tomuto zásahu a z pohledu na pastelovou tužkou dopsané popisky nacházející se právě v těchto taktech lze docílit závěru, že původní party byly využívány i pro interpretaci krácené verze.

Pravděpodobně nejstarší dochovaná část partů z jejkovského kostela (mimo originál) je, co se týče délky, verzí shodnou se zkrácenou mší od Josefa Stránského, tedy z ní přímo vychází. Autorem opisu je nejspíše Rudolf Urban – regenschori v jejkovském klášteře¹¹⁶, přesto jsou všechny party nadepsány jako dílo J. J. Ryby a mše nese titulek „*Půlnoční*“. Jedná se o velice úhledný notový zápis, žádný z partů však není datován ani podepsán.

Obrázek 2- Půlnoční mše, Hudební archiv chrámového sboru. Třebíč – klášter Jejkov, Part Flétny

¹¹⁴ Credo, takt 59

¹¹⁵ Credo, takt 81

¹¹⁶ Není to jisté, rukopis je však velmi podobný a stáří not by tomu mohlo odpovídat.

Tabulka 2 - Seznam dochovaných partů z jejkovského kláštera

Název	Nástroj (hlas)
Flétna (I)	1. flétna
Clarinett 2 C	2. klarinet in C
Trubka C	1. trubka in C
Trubka 2 F	2. trubka in F
Corni I/II in F	Společný part pro 1. a 2. rohu in F
Soprán ¹¹⁷	Soprán
Violino II.	2. housle
Čello	Violoncello
Basso	Kontrabas

Z klarinetů se dochoval pouze part druhého, nicméně pozdější opisy, které obsahují i první klarinet, se s tímto partem shodují, tudíž lze předpokládat, že vycházely ze stejné předlohy a již kompletně doplňují nově napsaný part varhan. Klarinet in C však dnes už není příliš používaný nástroj.¹¹⁸

Podobně je tomu u trubky v F či C ladění. U těchto nástrojů je i přítomna dopsaná poznámka „*C na B o tón výše*“ pravděpodobně právě kvůli zastaralému ladění. Zřejmá je také určitá spojitost mezi partem clariny z roku 1845 a těmito novějšími party trubek. Ty zcela jistě vycházejí z originálu (s ohledem na transpozici a drobné úpravy), avšak jsou dopsány i do částí, ve kterých měl clarino tacet (*Kyrie, Graduale, Credo a Agnus*), pravděpodobně vzhledem k širší schopnosti upotřebení těchto novějších nástrojů. Druhá trubka je v těchto částech dokomponována do dvojhlasu s první. Oba party trubek obsahují na konci notový zápis intrády, kterou se *Půlnoční mše* uváděla. Zápis je však těžko čitelný, jelikož je dopsán tužkou. Je nanejvýš pravděpodobné, že party trubek byly dokomponovány až po J. Stránském.

Horny jsou zde transponovány do F ladění, tudíž některé tóny jsou posunuty o oktávu výš kvůli rozsahu a prohozeny v jednotlivých hlasech, aby nedocházelo ke křížení.

Další důležitostí této verze je part dopsaný zvlášť pro violoncello – nadepsaný „Čello“. Výrazně se liší od předešlých partů, které byly společné s kontrabasem,

¹¹⁷ Part sopránu je psán stejnou rukou, nicméně se jedná o kopii cyklostylem.

¹¹⁸ SUCHÁNEK, Tomáš. Analýza spektra klarinetů od různých výrobců. Brno, 2019, s. 11-12.

ale nejedná se o významný hlas, který se navíc nevyskytuje v žádné svatomartinské verzi. Byl tedy nejspíše dokonponován později až jako součást „*Půlnoční*“.

Autor tohoto opisu, jak už bylo řečeno, byl nejspíše Rudolf Urban. Ten nastoupil na pozici regenschoriho na jejkovském kůru v roce 1919 a tuto funkci zastával více jak 60 let. Muzice se nevěnoval profesionálně, přesto po něm zůstalo množství dalších opisů¹¹⁹ a nových dopsaných partů pro nástroje, které v *Třebíčské jitřní mši* původně vůbec nefigurovaly. Většinou se jednalo o transkripce pro novější dechové nástroje, nicméně nelze vyvrátit, že byl i autorem již zmiňovaného partu pro violoncello či trombon¹²⁰. Tyto opisy partů smyčců, sborů, dechových nástrojů a tympán jsou z let 1922–1952, kdy mši v jejkovském kostele prováděl. Objevují se zde změny v textech, vesměs jde však o úpravy různých jazykových archaismů. Je zřejmé, že měl k dispozici originál z 1845 i pozdější zkrácenou mši. Například jeho opisy lesních rohů existují ve verzi nadepsané „*Půlnoční*“ i „*Jitřní*“, přičemž „*Jitřní*“ je ze sv. Martina a až na zkrácení podle J. Stránského je shodná s originálem z r. 1845. „*Půlnoční*“ je již transponovaný a upravený part. Důvod těchto úprav v „*Půlnoční*“ verzi byl pravděpodobně kvůli případnému porušení rozsahu nástrojů (z Corni in D do Corni in F).

Veškeré ostatní nalezené party z pozdějších let, ať už ze svatomartinského nebo jejkovského kostela, byly opisem právě těchto Urbanových partů. Za zmínku stojí přepsání basového běhu na konci mše v části *Dona* z kontrabasů (a violoncella) do viol v pozdější verzi. Tato úprava se objevila v novějším nepodepsaném opisu, nejspíše kvůli technické náročnosti kladené na kontrabasistu.

---

¹¹⁹ NOVÁKOVÁ, Monika. *Kapucínský klášter a farnost Třebíč – Jejkov v letech 1899–2000*, Brno, 2011, s. 35-36.

¹²⁰ Part pro trombon od Rudolfa Urbana se výrazně liší od trombonu z kostela sv. Martina, který mohl být součástí mše z roku 1845.

Tabulka 3 - Seznam partů dechových nástrojů psané R. Urbanem

Název	Nástroj	Rok
Klarinett I/II C	Dvojhlasý part pro klarinety in C	1952
Trubka in B	Trubka in B	Neznámý
Trubky I/II in C	Dvojhlasý part pro trubky in C	1952
Corni I/II in F (Půlnoční)	Dvojhlasý part pro rohy in F	1952
Corno I in F (Jitřní)	Horna 1 in F	Neznámý
Corno II in F (Jitřní)	Horna 2 in F	Neznámý
Trombon (Půlnoční)	Trombón	1952
Trombon (Jitřní)	Trombón	Neznámý

7.2 Vývoj mše v kostele sv. Martina

Nejstarší opis mše ze svatomartinského archivu je z roku 1893. V této době už byla mše v jejkovském klášteře provozována ve zkrácené a pro nové varhany upravené verzi Františkem Procházkou. Přestože opis není podepsán, vzhledem k rukopisu a historickému kontextu je jeho autorem nejspíše Josef Blahovec – třebíčský kantor a pilný opisovač not. Není přesně známo, od koho tuto mši opsal, nicméně fakt, že J. Blahovec byl sbormistrem ženského sboru Vesna společně s Františkem Procházkou, napovídá myšlence, že to bylo právě od tehdejšího jejkovského ředitele kůru.¹²¹ Důležitým zjištěním je přítomnost klarinetů v obsazení orchestru a zároveň plná délka mše obsahující i takty, které byly ze mše později odstraněny J. Stránským. Tento opis tedy opravdu vytváří dojem, že krácení mše probíhalo až ve verzi s přepsaným varhanním partem a klarinety, a podporuje tak tvrzení, že původcem těchto editací byl František Procházka.

¹²¹ Rozhovor s Jaroslavem Paikem, viz. příloha

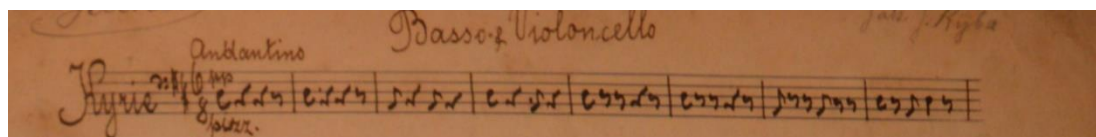

Přestože se dochovala většina partů, chybí trubka, horny, tympány a viola. Naproti tomu existuje navíc basový part, altový part v C klíči a partitura, která pouze melodicky naznačuje průběh celé mše na dvou řádcích (včetně nástrojových částí) a obsahuje i chybějící soprán. Part varhan už je rozepsán celý a je až na vnější strany vázání, kde je část notového materiálu odtrhnutá, kompletní. Tento part se od původního z roku 1845 velice liší. Na rozdíl od originálu je plně rozepsán bez číslovaného basu. Tato upravená verze však není ničím hudebně význačná a ve většině kopíruje první housle, klarinety nebo sbor. Je také možné, že některé noty v tomto partu mohly sloužit jen pro orientaci, či jako suplování případně chybějících dechových nástrojů.

Všechny party jsou tužkou nadepsány „J. J. Ryba“ a nesou razítko archivu chrámu sv. Martina v Třebíči. Některé jsou navíc už nadepsány jako „Jitřní“. Kromě přidaných klarinetů a přepsaných varhan je tato verze téměř totožná s originálem z roku 1845. Některé party, stejně jako originál z roku 1845, nesou známky pozdějšího dopsaného krácení ve stejných místech, jako provedl J. Stránský.

V této verzi je navíc vysloveně napsáno v partu kontrabasů „Basso & Violoncello“, tudíž i to nahrává myšlence, že originál žádný part violoncella neobsahoval a ten z jejkovského kostela byl dokomponován později.

Obrázek 3 - Farní úřad sv. Martina Třebíč. Basso & Violoncello.

Tabulka 4 – Seznam dochovaných partů z roku 1893

Název	Nástroj (hlas)	Stav
<i>Flauto 1mo</i>	1. flétna	kompletní
<i>Flauto 2do</i>	2. flétna	kompletní
<i>Clarinetto 1mo in C</i>	Klarinet 1 in C	kompletní
<i>Clarinetto 2do in C</i>	Klarinet 2 in C	kompletní
<i>Alto</i>	Alt	kompletní v C klíči
<i>Tenore</i>	Tenor	kompletní
<i>Basso</i>	Bas	kompletní
<i>Organo</i>	Varhany	část vnějších stran nedochovaná
<i>Violino Primo</i>	1. housle	kompletní
<i>Violino 2do</i>	2. housle	kompletní
<i>Basso & Violoncello</i>	Společný part pro kontrabas a violoncello	kompletní
<i>Partitura</i>	Partitura	kompletní, vypsána na 2 řádcích

8 Jakub Jan Ryba ve spojitosti s *Třebíčskou jitřní mší*

Jakub Jan Ryba (1765–1815) byl jeden z nejvýznamnějších představitelů české kantorské hudby, skladatel, spisovatel, básník, učitel a ředitel kůru na přelomu 18. a 19. století. Pocházel z Přeštic a po absolvování učitelského kurzu trvale zakotvil v Rožmitále pod Třemšínem. Za svůj život napsal zhruba 1100 skladeb, z nichž nejhranější je jeho *Missa solemnis Festis Nativitatis D. J. Ch. accomodata in linguam bohemicam musikamque redacta*, známá spíše pod názvem „Česká mše vánoční“.

Není přesně známo, z jakého důvodu se začala *Třebíčská jitřní mše* přisuzovat právě J. J. Rybovi. Žádný z historických partů z roku 1845 nenesou autorovo jméno, nicméně dříve nebylo zvykem zmiňovat autora a název díla na každou stránku partu a veškeré informace bývaly uvedeny na přední straně obalu, jež se shodou okolností u originálu mše nedochoval¹²². Až do roku 1880 byla mše prováděna anonymně, a teprve od 1890, kdy byla znovu obnovena v upravené a zkrácené podobě, byly veškeré její opisy nadepsány jako dílo Jakuba Jana Ryby – buď přímo opisovatelem, nebo byly později doplněny někým jiným. To vše navzdory faktu, že jméno J. J. Ryby nebylo po třebíčských kůrech rozšířeno, což dokazuje naprostá absence jeho skladeb v jejkovské knihovně z této doby.¹²³

Oficiálně do spojitosti s J. J. Rybou uvedl *Třebíčskou mši* až doc. Jan Němeček ve své monografii o J. J. Rybovi. V době vydání této knihy už byla mše v Třebíči rožmitálskému kantorovi přisuzována, čímž zřejmě dostatečně upoutala pozornost Jana Němečka, aby alespoň z části prověřil, zda je autorem opravdu J. J. Ryba. On sám *Třebíčskou mši* označil za prokomponování *Valašské mše*, která byla dle jeho slov opsána V. Mýtným.¹²⁴ Dále se však původem *Valašské mše*, která pro *Třebíčskou mši* tvoří nepopíratelný základ, nezabýval. Dle frenštátské tradice V. Mýtný *Valašskou mši* zkomponoval v roce 1777 tedy v době, kdy J. J. Rybovi bylo pouhých 12 let. Na otázku, zda to nebyl právě J. J. Ryba, kdo upravil mši do podoby *Třebíčské*, Jan Němeček neodpověděl přímo, avšak poukázal na hudební postupy, které nebyly pro J. J. Rybu typické, např. v úpravě textu V. Maškovy pastorely *Eja vos pastorculi*.¹²⁵ J. J. Ryba navíc zemřel 30 let před nejstarším

¹²² URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978, s. 77–91.

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ NĚMEČEK, Jan. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 184–186.

¹²⁵ Tamtéž

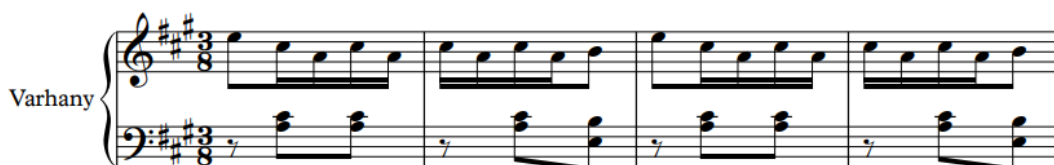
nalezeným opisem *Třebíčské jitřní mše* roku 1815. Autorství tedy zůstává přisuzováno Josefu Tetínkovi.

Co se týče (oproti *Valašské mši* daleko rozsáhlejší) *Třebíčské Jitřní mše*, lze v dopsaných částech najít několik míst, která přinejmenším velmi evokují Tetínkovu inspiraci právě dílem *Missa pastoralis bohemika*. Například toto varhanní sólo:

Obrázek 4- *Třebíčská jitřní mše*, mezihra sólových varhan v části Gloria

Obrázek 5- *Missa pastoralis bohemika*, mezihra sólových varhan v části Kyrie

Závěr

Hlavním záměrem práce bylo popsat průběh vývoje skladby *Třebíčská jitřní mše* širší veřejnosti a dále aktualizovat a rozšířit informace sesbírané v minulosti na toto téma. Podařilo se blíže prozkoumat původ *Třebíčské jitřní mše*, tedy také ověřit, že dílo je opravdu z části převzaté z jiných skladeb. Z *Valašské mše* od V. Mýtného, pastorely *Eja vos pastorculi* od V. Maška a *Misa del operetta Bohemica de Nativitate* od F. X. Duška. Přestože jsou okolnosti vzniku mše stále nejisté, veškeré zdroje napovídají, že finální dílo zkomponoval učitelský pomocník Josef Tetínek roku 1845. Díky dochovaným opisům bylo možné sledovat průběh vývoje mše a popsat důvody jednotlivých změn v díle. Tyto změny se týkaly přepsání varhanního partu, přidání klarinetů do orchestru, krácení mše a obměňování nástrojů.

Dalším z hlavních cílů práce je ověření, zda autorem díla opravdu nemohl být Jakub Jan Ryba. Vzhledem k poznatkům J. Němečka, O. Urbana a nesouhlasícím letopočtům díla a života J. J. Ryby, je mým závěrem, že se pravděpodobně jednalo o mylné označení, které však později přerostlo v místní tradici.

Podstatným přínosem bylo také přepsání všech důležitých partů do elektrické podoby ve formě partitury, které můžete najít v příloze. Tento notový materiál slouží nejen pro snazší orientaci v díle, ale také pro zachování skladby jako takové pro budoucí generace. Vzhledem ke všem úpravám mše bylo její znění během historie proměnlivé. Cílem této práce bylo tyto úpravy popsat, aby se novodobé provádění skladby od původní verze příliš neodklánělo a originální znění mše nebylo zapomenuto. Rozbor stěžejních opisů z třebíčských farností tedy může významně ulehčit řešení nesrovnalostí mezi jednotlivými verzemi mše při jejím provádění.

Práce byla sepsána se skromným očekáváním, že se do Třebíče jednoho dne o Vánocích tato mše, která byla v minulosti tolik oblíbená a každoročně hraná, navrátí.

Resumé

„Třebíčská“ *jitřní mše* vychází z *Valašské jitřní mše* V. Mýtného. Je doplněna o několik meziher z *Misa del operetta Bohemica de Nativitate* od Františka Xavera Duška, a je do ní vložena skladba *Eja vos pastorculi* od Vincence Maška. „Třebíčskou“ *jitřní mši* v roce 1845 do Třebíče přinesl učitelský pomocník Josef Tetínek, který je označován za autora, a od té doby byla až do ceciliánské reformy v 80. letech 19. století každoročně hraná v třebíčském jejkovském kostele. Po několika kráceníh a úpravách kvůli novým varhanům se mše rozšířila na kůr v třebíčském Kostele sv. Martina a začala být označována jako skladba J. J. Ryby, jehož autorství však bylo později vyvráceno odbornou literaturou. Dochovalo se několik verzí opisů, které se liší v závislosti na době a místě jejich původu.

Summary

The “Třebíčská” *morning mass* is based on the *Wallachian morning mass* by V. Mýtný. It is supplemented by several interludes from *Misa del operetta Bohemica de Nativitate* by František Xaver Dušek and there is also inserted piece *Eja vos pastorculi* by Vincenc Mašek. The *Třebíčská morning mass* was brought to Třebíč by pedagogical assistant Josef Tetínek, who is also described as the author of this piece, and since then the mass has been played annually in the Church of Třebíč-Jejkov until the Cecilian reform in 1880 's. After several shortenings and modifications due to the new organ, the mass spread to the choir of the Church of St. Martin in Třebíč and began to be referred to as composition by J. J. Ryba, whose authorship was later refuted by professional literature. Several versions of the copies have been preserved, which differ depending on their time and place of origin.

Seznam použitých zdrojů

Archiválie:

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Flauto 1mo*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Flauto 2do*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Clarinetto 1 in Bb* – Přepis z *Clarinetto in C*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Clarinetto 2 in Bb* – Přepis z *Clarinetto in C*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Canto*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Alto*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Tenor*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Basso*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Organo*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Violino Primo*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Violino 2do*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Farní úřad sv. Martina Třebíč. *Basso & Violoncello*. (opis: Josef Blahovec, 1893)

Hudební archiv chrámového sboru. Třebíč – klášter Jejkov. *Corni 1 in F*. (Jejkovský anonymní opis „Půlnoční“, 1904)

Hudební archiv chrámového sboru. Třebíč – klášter Jejkov. *Corni 2 in F*. (Jejkovský anonymní opis „Půlnoční“, 1904)

Hudební archiv chrámového sboru. Třebíč – klášter Jejkov. *Trubka 1 in C*. (Jejkovský anonymní opis „Půlnoční“, 1904)

Hudební archiv chrámového sboru. Třebíč – klášter Jejkov. *Trubka 2 in F*. (Jejkovský anonymní opis „Půlnoční“, 1904)

Hudební archiv chrámového sboru. Třebíč – klášter Jejkov. *Trombon*. (Jejkovský opis, Rudolf Urban, cca 1952)

Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. *Tympani D-A*. (Jejkovský opis, Rudolf Urban, cca 1952)

Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. *Viola*. (Jejkovský anonymní opis, 1845)

Sekundární literatura:

BERÁNKOVÁ, J., Medailon skladatele – Václav Mýtný. *Farnost Zábřdovice* [online]. Brno – Zábřdovice: 2015 [cit. 2020-12-27].

Dostupné z: <http://www.zabrdovice.cz/hudbamedailon.php?skladatel=51>

FIŠER, Rudolf, Eva NOVÁČKOVÁ a Jiří UHLÍŘ. *Třebíč*. Vyd. 2., (v Akcentu 1.). Třebíč: Blok, 2004., s. 54-56. ISBN 8023918222.

FRYDRYCH, Karol. *Farní cyrilská jednota v Prostějově v kontextu historického vývoje cecilianismu a cyrilismu*. Závěrečná práce. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2020, 120 s. Vedoucí závěrečné práce MgA. Eduard TOMAŠTÍK, Ph.D.

HEŘMANOVÁ, Tereza. *Historie Kůru farního kostela sv. Martina v Třebíči*. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta a Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola. Vedoucí práce PhDr. Tomáš SLAVICKÝ, Ph.D.

HOYEROVÁ, Ivana. *SPOLEČNOST JJR. Jakub Jan Ryba (1765-1815)* [online]. Rožmitál pod Třemšínem, 2013 [cit. 2020-12-28].

Dostupné z: <http://www.jakubjanryba.cz/index.php/jakubjanryba>

KUJALOVÁ, DIS., Petra. *Hudba na kůrech chrámů v Třebíči v kontextu hudebního života města*. Brno, 2014. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně.

KURFÜRST, Pavel. Mašek, Václav Vincenc, *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1000622

MACEK, Petr. Theny, Jan. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006 [cit. 2021-03-04].

Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6389

NĚMEČEK, Jan. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963.

NOVÁKOVÁ, Monika. *Kapucínský klášter a farnost Třebíč – Jejkov v letech 1899–2000*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, pedagogická fakulta, katedra historie. Vedoucí práce Mgr. Jiří MIHOLA, Ph. D.

PIRNER, Jan. Vaigner, František. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2012 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4098

POLÁČEK, Radek. Dušek, František Xaver, *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2012 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2480

ROČKAIOVÁ, Lucia. Tetínek, Josef. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2016 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1004391

SOUŠKOVÁ, Dana. Mše. <http://pdf2.uhk.cz/hudebni-zanry> [online]. Hradec Králové: Hudební katedra Pedagogické fakulty Univerzita Hradec Králové [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://pdf2.uhk.cz/hudebni-zanry/mse.htm>

SÝKORA, Václav Jan. *František Xaver Dušek: život a dílo*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958.

URBAN, Otmar. *Kapitoly z dějin hudby v Třebíči*. Třebíč: Jednotný klub pracujících, 1978.

VAIGNER, František. *Hudba v Třebíči*. SAMEŠ, Čeněk. *Památník jubilejních oslav města Třebíče a trebičského okresu 1335–1935*. Třebíč, 1935.

ZEJDA, Radovan. Otmar Urban. *AbART* [online]. Kostelec nad Černými lesy: abART, 2015 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/person/128030>

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Datum na konci partu varhan z roku 1845	17
Obrázek 2- Titulek partu flétny Půlnoční mše	29
Obrázek 5 - Titulek kontrabasového partu	33
Obrázek 3- „Třebíčská“ jitřní mše, mezihra sólových varhan v části Gloria.....	36
Obrázek 4- Missa pastoralis bohemika, mezihra sólových varhan v části Kyrie.....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Seznam dochovaných partů z roku 1845	19
Tabulka 2 - Seznam dochovaných partů z jejkovského kláštera.....	30
Tabulka 4 - Seznam partů dechových nástrojů psané R. Urbanem.....	32
Tabulka 3 – Seznam dochovaných partů z roku 1893	34

Seznam příloh

Přepis rozhovoru s Jaroslavem Paikem (2 strany)

Josef Tetínek: „*Třebíčská*“ *jitřní mše*, kompilace partů (105 stran)

Josef Tetínek: Part varhan z roku 1845 (24 stran)

Rozhovor s Jaroslavem Paikem

Dobrý den, František Dolíhal [pozn. dnešní Sbormistr Svatomartinského sboru] mě na Vás odkázal ohledně *Třebíčské jitřní mše*, která je předmětem mé bakalářské práce. Snad vás příliš neruším s touto prosbou, pokud byste tedy byl ochotný a měl čas – podat stručný výklad ohledně této mše v minulém (či předminulém) století.

Zdravím a jsem moc rád za váš zájem o tuto, kdysi v Třebíči tak oblíbenou vánoční mši. Na notovém materiálu ze svatomartinského kůru je název této mše „Jitřní“, na jejkovských notách „Půlnoční“. Je to proto, že u sv. Martina byla až do zavedení nové liturgie sloužena jitřní mše v 5 hodin ráno, kdežto v klášteře bývala vždy půlnoční. U sv. Martina skončilo pravidelné provozování této mše v 50. letech, kdy se rozpadl sbor, resp. zpěváci přešli na Jejkov. Tam byla mše každoročně zpívána do roku 2000. Vždy se před ní hrála tzv. Vánoční intráda. Nikdo ze zpěváků a muzikantů ji nenazval jinak než "Rybova Půlnoční". Název "Třebíčská jitřní" ji v podstatě dal pan dr. Urban. Rozdíl mezi svatomartinskou a zkrácenou jejkovskou verzí už určitě víte, a i to že klarinetová sóla v Kyrie a Gloria původně pravděpodobně hrávaly sólové varhany. Snad vám i tyto skromné doplňující informace pomohou.

Děkuji, a mohl bych se ještě zeptat? V notách, které jste nám poskytl, se objevují nejstarší přepisy z roku 1893 (Stránský?), pak 1904 (tuším, že František říkal, že by to mohlo být od učitele Blahovce) a pak další (kompletní až na varhany) od Urbana z roku 1950-1953. V Jejkově se tedy po rozpadu sboru hrála ta Urbanova verze?

V Kapitolách od dr. Urbana je citován dopis, ve kterém neznámý pamětník přesně popisuje, jak roku 1890 učitel Stránský tuto mši našel v jejkovském klášterním archivu a po několika letech, kdy se vlivem ceciliánské reformy nehrála, ji znovu uvedl. Také tam píše o jejím zkrácení. Tuto zkrácenou verzi po roce 1919 znovu opsál Rudolf Urban a v této verzi se hrála až do roku 2000. Jak se tato mše dostala na svatomartinský kůr, resp. odkud ji opsál v roce 1893 učitel Blahovec už dnes nezjistíme. Podle pamětníků byla provozována každý rok na Jitřní, a i jindy ve vánočním čase až do 50.let. Když tatínek¹ v 80. letech tuto mši ve svatomartinském archivu objevil, zjistili jsme, že je to ta původní nezkrácená verze. Ještě podotýkám, že ve svatomartinské sbírce jsou i pozdější opisy např. 1904 atd. Při zkrácení roku 1890 uč. Stránským byla vypuštěna dlouhá mezihra v Credo a krátké mezihry v Offertoriu.

O vypouštění těchto částí vím, ale v opisech z roku 1893 ještě tyto mezihry jsou (délka co do počtu taktů je shodná s originálem z muzea), v každém pozdějším přepisu však už, jak říkáte, jsou vynechány. Měl bych ještě otázku ohledně obsazení – vzpomínáte na to, jakým způsobem a v jakém obsazení se mše prováděla? Mezi notami se objevoval i part trombónu, dopsaný asi někdy v půlce 20. století a pak třeba ten záhadný part křídlovky, co našli v MZM²...

Co se týče smyčců, tak do violového partu bylo přepsáno i basové sólo v závěrečné části. Sóla v Kyrie a Gloria hrály klarinety, až v posledních letech, když už jsem v Třebíči nebydlel, je hrál

---

¹ Jaroslav Paik (15. 7. 1948 – 19. 3. 2018), sbormistr svatomartinského sboru

² Moravské zemské muzeum

dr. Urban na varhany. Potom tam hrála flétna, z žestů 2 trubky a 3 trombony (2 místo lesních rohů), tympani a v Kyrie se odbíjela půlnoc na takový zvláštní gong se znakem První brněnské strojírny. Ještě pro upřesnění. Ten opis z roku 1893 pochází od sv. Martina, kde se mše až do 50. let hrála v nezkráceném stavu, kdežto v klášteře na Jejkově se od roku 1890 hrála už zkrácená.

Takže pravděpodobně není od pana Stránského, který působil na Jejkově, ale jedná se o nějaký opis původní (originální) mše?

Ten opis z r.1893 je od uč. Blahovce a dnes již nejsme schopni zjistit odkud jej opsal, jak jsem uvedl hned na začátku. Muzikanti pamětníci také říkali, že ve „farním“ hráli Jitřní mši a v „klášteře“ Půlnoční a ty mše byly velmi podobné. Ve skutečnosti to byla jedna a tatáž, ale zkrácena.

Ještě mě napadla jedna věc. Uč. Blahovec spolu s uč. Procházkou, předchůdcem Stránského, vedli ženský sbor Vesna. Byli tedy kolegové a přátelé, takže je možné, že Blahovec si mši z Jejkova opsal už v době uč. Procházkou, tedy ještě nezkrácenou. Pro velkou oblíbenost byly zřejmě v roce 1893 party značně opotřebované, tak je opsal znovu na kvalitnější papír a staré potřhané party byly zřejmě použity na figurky do betléma. V té době totiž byl u sv. Martina kostelníkem Blahovcův přítel Antonín Čeloud.

To je zajímavé, určitě jsem na to, že Stránský právě používal už upravenou verzi, několikrát narazil. Nicméně mi přijde, že ten pozdější varhanní part, který popisuje Otmar Urban ve své knize, částečně už nahrazený klarinetou, velice sedí na ten varhanní part ze sv. Martina, přitom on jej přisuzoval Stránskému, přestože podpis nebyl příliš jasně čitelný – no a na těch notách z 1893 není vůbec žádný.

Dr. Urban nevěnoval partům od sv. Martina velkou pozornost a mši v tomto kostele nikdy nehrál ani neditoval. Mezi sv. Martinem a Jejkovem bývala totiž občas rivalita. Jeho popis se týká pouze partů z Jejkova. Ze svatomartinského kůru popisoval až později jiné skladby, které na Jejkově původně nebyly.

Aha, to pak mnohé vysvětluje...

Já jsem zase nikdy neměl v ruce jejkovské noty, kromě partu 2. houslí, ze kterého jsem hrál, ale svatomartinské party jsem několikrát prohlížel a upozornil jsem tenkrát tatínka ještě před tím, než to začal opisovat, že to není to samé, co na Jejkově, resp. že je to ta nezkrácená verze.